

УДК 371.3:004.451

МОТИВ ТА МОТИВАЦІЯ: ТОЧКИ ДОТИКУ**Б. С. Коломієць**Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка
вул. Пушкіна, 2, м. Полтава, 36001, Україна. E-mail: Kolombogd@mail.ru

Поняття мотиву та мотивації до наших днів не є достатньо розкритими для розуміння. Залишаються прогалини у визначенні як мотивації, так і мотиву, при такому стані справ є можливість помилкового розуміння мотиву як мотивацію і навпаки. Слід більш детально розглянути, чим ці два поняття схожі й чим відрізняються, та визначити їх точки дотику. Мотив та мотивація є поняттями, що характеризують внутрішній стан особистості та є стимулами до діяльності або бездіяльності. При детальному розгляді поняття мотиву було виявлено, що будь-який чинник, як зовнішній так і внутрішній, може бути вирішальною причиною певних дій, на противагу думці видатного українського педагога В.О. Сухомлинського, який вважав, що «в поведінці людини немає нічого зовнішнього, що б не мало своїм стимулом внутрішнє». При проведенні досліджень не було знайдено чіткого розділення зовнішніх та внутрішніх мотиваційних чинників. Мотивація визначається як внутрішній стан людини, проте не визначено, яким чином зовнішні чинники впливають на внутрішні стани особистості. Не дано повної системи впливу на свідомість людини з метою її мотивування до певних дій(діяльності). Тема потребує подальшого дослідження.

Ключові слова: мотив, мотивація, внутрішній стан.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Актуальність полягає у висвітленні проблемних ситуацій при детальному розгляді мотиву та мотивації. Уважно досліджуючи відмінні та схожі риси у кожному з понять, було виявлено майже однакові визначення як мотиву так і мотивації, що є проблемою для дослідників. Таким чином, метою роботи є конкретизація та виявлення непорозуміння при розгляді даних понять.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Мотивація (з лат. *movere*) – спонукання до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби [1, 2].

Поведінку людини характеризують дві функціонально взаємозалежні сторони: спонукальна й регуляційна. Психічні процеси (пізнавальні, емоційні, вольові) та психічні стани (страх, бадьорість, стрес, зневіра) здебільшого регулюють поведінку. Їх стимулювання, забезпечуючи активізацію та спрямованість поведінки, пов'язані з мотивами й мотивацією.

Тож ми маємо змогу спостерігати відповідно до вищенаведених визначень, взаємозалежність мотивація–дія. Слід розглянути, що є першопричиною, дія чи мотивація, і є можливість виділити ще одну складову мотивації, а саме мотив, що є спонуканням до діяльності, пов'язаний із задоволенням потреб суб'єкта. Мотив є причиною, підґрунтям для обрання певних дій і вчинків, сукупністю зовнішніх і внутрішніх умов, що активізують суб'єкта.

Як було сказано видатним вітчизняним педагогом В.О.Сухомлинським, «немає нічого зовнішнього, що б не мало своїм мотивом внутрішнє».

Це означає, що мотивація, як основна рушійна сила індивіда, витікає з внутрішнього стану людини, її бажань, прагнень, домагань.

Тому слід визначити фактори, від котрих залежать вищеназвані внутрішні мотиви, а саме: мета, потреба, намір.

Таким чином, є можливість виділити, що в певному випадку основною рушійною (спонукальною) силою у поведінці особистості може виступати потреба. Наприклад, маючи потребу в харчуванні, певний індивід перетворює її на внутрішній мотив до здобуття їжі, це означає, що бажання поїсти виступає в ролі мотивації до дії. Таким є різновид внутрішньої мотивації.

З точки зору науки, найчастіше зазначається, що мотивація – це сукупність причин психологічного характеру, які пояснюють поведінку людини, спрямованість і активність цієї поведінки.

З даної позиції маємо можливість визначити, що мотив, на відміну від мотивації, це те, що належить самому суб'єктові поведінки, є його стійкою особистісною властивістю, що із середини спонукає до здійснення певних дій.

Існує кілька видів мотивів, а саме:

- усвідомлені, котрим належить провідна роль у формуванні спрямованості особистості;

- неусвідомлені, що є більш цікавими з наукової точки зору, оскільки за своєю природою людина не здатна на свідоме заподіяння шкоди собі або оточуючим. Тож, при запитанні, що було мотивом такої дії, часто люди не мають що відповісти. Це й може бути несвідомою мотивацією, що є почуттям та потребою людини, котрі вона не усвідомлює, проте ці чинники впливають на її поведінку.

Якою ж може бути кількість мотивів? Чи достатньо одного мотиву для початку діяльності, чи потрібно більше? На ці запитання відповідає таке поняття, як широта мотиваційної сфери, що є якісною різноманітністю мотиваційних факторів-мотивів, потреб, мети. Чим більше людина має різноманітних мотивів, потреб і цілей, тим більш розвиненою є її мотиваційна сфера.

Далі слід визначити силу мотиву. Відповідно, одні мотиви є сильнішими за інші й виникають частіше, інші – слабші й актуалізуються рідше. Чим більш відмінними є сила й частота актуалізації мо-

тиваційних утворень певного рівня, тим вищою є ієрархічність мотиваційної сфери.

Будь-яку форму поведінки можливо пояснити як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. У першому випадку йдеться про мету, мотиви, потреби, наміри, бажання, інтереси тощо, у другому – про стимули, які є похідними ситуації, що склалася.

Поведінка є мотивованою, її цією вмотивованістю виступають стимули, нагороди. Тобто внутрішнім спонуканням до діяльності є бажання нагороди – отримання вигоди за певну діяльність. Таким чином, можемо визначити, що бездіяльність людини – це або небажання отримати винагороду, або нееквівалентна цінність нагороди відповідно до витрачених зусиль. І виявляємо, що будь-яка діяльність, що проводиться людиною, є вигідною з точки зору затрачених зусиль. Або цей чинник, що спонукає вас до дії, є бажанням займатися тим, чим вам подобається, що є внутрішньої мотивацією.

Тож, яким чином можливо відрізнити внутрішню та зовнішню мотивацію?

А.Г. Дербеньова вважає, що внутрішніми мотивами можна вважати те, що вам подобається робити або займатися, не вимагаючи взаємін витраченого часу та зусиль нічого, крім задоволення власних бажань, потреб.

Мотив – це спонукання людини до активності, пов'язане з намаганням задовольнити певні потреби.

ВИСНОВКИ. Відповідно до вищесказаного, маємо можливість зробити висновок, що поняття «мотивація» та «мотив» розуміються майже як синоніми, тобто немає чіткого розділу, де закінчується мотив і починається мотивація. Відповідно, слід більш чітко розділяти ці поняття та розуміти, що система внутрішніх станів особистості мотив–мотивація–дія не є сталим та потребує

подальшого дослідження. Таким чином, проблема мотиву та мотивації залишається гостро обговорюваною та, на жаль, складною для вивчення експериментально.

ЛІТЕРАТУРА

1. Магун В.С. Понятие потребности и его теоретико-психологический контекст // Вопросы психологии. – 1985. – № 2. – С. 86–93.
2. Мотивация [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Мотивация>.
3. Орлов А.Б. Развитие теоретических схем и понятийных систем в психологии мотивации // Вопросы психологии. – 1989. – № 5. – С. 65–78.
4. Дьюсбери Д. Поведение животных: сравнительные аспекты. – М., 1981.
5. Иванников В.А. Формирование побуждения к действию // Вопросы психологии. – 1985. – № 3. – С. 113–123.
6. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. – М., 1968.
7. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. – М.: Смысл, 2003 – 860 с.
8. Рудик П.А. Психология: учебник для техникумов физкультуры. – М., 1967. – 285с.
9. Ковалев В.И. Мотивы поведения и деятельности. – М., 1988. – 191с.
10. Платонов К.К. Структура и развитие личности. – М., 1986. – 255с.
11. Леонтьев А.Н. Потребности, мотивы, эмоции. – М., 1971. – 40с.
12. Маслоу А. Мотивация и личность. – М., 1998.
13. Вилюнас В.К. Психологические механизмы мотивации человека. – М., 1990. – С. 3–13.
14. Вилюнас В.К. Психологические механизмы биологической мотивации. – М., 1986. – С. 51–62.

MOTIVE AND MOTIVATION: DOTS OF TOUCHING

B. Kolomiets

Poltava National Technical Yuri Kondratiuk University
vul. Pushkina, 2, Poltava, 36001, Ukraine. E-mail: Kolombogd@mail.ru

The differences between motive and motivation aren't full enough till nowadays. There are still some incompletes in determinations of motive and motivation. In such situation there can be some misunderstandings. We should take a look at the situation in more details and to find the dots of touching.

Key words: motive, motivation, inner state.

REFERENCES

1. Magun, V.S. (1985), "The concept of needs and its theoretical and psychological context", *Voprosi psichologii*, Moscow, no. 2, pp. 86–93. (in Russian)
2. Motivation, *available at: https://ru.wikipedia.org/wiki/Мотивация*. (in Russian)
3. Orlov, A.B. (1989), "Development of theoretical and conceptual schemes of systems in the psychology of motivation", *Voprosi psichologii*, no. 5, pp. 65–78. (in Russian)
4. Dewsberry, D. (1981), "Animal Behavior: comparative aspects", Moscow. (in Russian)
5. Ivannikov, V.A. (1985), "Formation of a call to action", *Voprosi psichologii*, Moscow, no. 3, pp. 113–123. (in Russian)
6. Bojovich, L.I. (1968), "Personality and its formation in childhood", Moscow. (in Russian)
7. Khekhauzen, H. (1986), "Motivation and action", Smysl, Moscow. (in Russian)
8. Rudik, P.A. (1967), "Psychology: a textbook for physical education colleges", Moscow. (in Russian)
9. Kovalev, V.I. (1988), "Motives and activities", Moscow. (in Russian)

10. Platonov, K.K. (1986), "The structure and development of the individual", Moscow. (in Russian)

11. Leontiev, A.N. (1971), "Needs, motives, emotions", Moscow. (in Russian)

12. Maslou, A. (1998), "Motivation and Personality", Moscow. (in Russian)

13. Viliunas, V.K. (1990), "Psychological mechanisms of human motivation", Moscow. (in Russian)

14. Viliunas, V.K. (1986), "Psychological mechanisms of biological motivations", Moscow. (in Russian)

Коломієць Богдан Сергійович,
викладач кафедри іноземних мов,
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка
вул. Пушкіна, 2, Полтава,
36001, Україна
Тел.: +38(067) 721-18-54
E-mail: Kolombogd@mail.ru

Kolomiites Bogdan Sergiyovych,
lecturer of Department of Foreign Languages,
Poltava National Technical
Yuri Condriatiuk University,
vul. Pushkina, 2, Poltava,
36001, Ukraine
Tel.: +38(067) 721-18-54
E-mail: Kolombogd@mail.ru